

A BÁNYA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,
VIII., Rander-utca 6. sz.
FÖLDSZINT—LÉPCSŐHÁZ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. BISCHITZ BÉLA

MUNKATÁRSAK:

VÉCSEY ISTVÁN

ARADI VICTOR

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE — 12 KORONA
FÉL ÉVRE 6
NEGYED ÉVRE 3

Egyes szám ára 20 fillér.

TELEFON 108—00.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

HIRDETÉSEK DIJAZÁS SZERIN T.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Bányászati kérdések.

A magyar gazdasági közvélemény teljes hiányának kell tudnunk azt a rettenetes közönyt, amelylyel a közönség a bányászat kérdései irányában viseltetik. Az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület f. hó 20-án tartott közgyűlésén Teleki Géza gróf lelkes szavakkal fordult a résztvevőkhöz, hogy a bányászati kérdéseket vigyék a közönség elé, a napisajtóba, hogy így ennek az elsőrendű fontossággal bíró iparágunk országos érdekű kérdéseire a közvélemény figyelmét reátereljék.

Kétségtelen, hogy hazánk legfontosabb iparága a bányászat, amely évenként 120 millió korona értéket hoz forgalomba és amely direkte 80.000 embert foglalkoztat. De nincsen lakója széles e hazának, akit a bányászati kérdések ne érintenének. A vasiparunk alapja és ezért közvetlenül minden iparágra és közvetve az egész ország lakosságára kihatással van a vasipar minden kérdése. A szén gazdasági életünk vérkeringését mozgatja és ezért senkire sem lehet közönyös szénbányászatunk ügye. Mihelyt kissé zordabbra fordul a téli időjárás, az egész országot siránkozás tölti be, hogy nincsen szén! Brassóba Galatzon át kellett cardiffi szenet importálni, hogy az ipari üzemek folytathassák a munkát.

De a közönség hamar napirendre tér a kérdések felett. Az első tavaszi napsugárral el van temetve a szénkérdés is és csak így magyarázhatjuk meg azt az abszurd dolgot, hogy a brassói kereskedelmi és iparkamara évi jelentése szóról-szóra a következőket mondja: „Rabszolgái lettünk a petroszeni és lupeni

bányaműveknek, vagy kénytelenek vagyunk külföldi szenet venni.“ És ezek a szénbányák panaszkodni mernek, hogy nem tudják napi-termelésüket értékesíteni. Vérázító dolgok és csakis a nagy közönség közönyének és tehetetlenségének köszönhető, hogy országos felzudulás lehetetlenné nem teszi a hazai ipar ily kerékkötését.

Az alumíniumfémeket, a drogueriai, gyógyszerészeti, vegyi és textiliparban használt óriási mennyiségű alumíniumsókat kénytelenek vagyunk külföldről importálni és teljesen ki vagyunk szolgáltatva a nemzetközi alumíniumtrösztnek, bár hazánkban és különösen a Bihar hegységben több és értékesebb alumíniumérc van, mint a tröszt összes bányáiban.

Miért nem lépnek a nyilvánosság elé hazánk bányászati szakférfiai, hogy felrázzák közönségünket végzetes lethargiájából? Egyszerűen azért, mert jó izlésű ember le kell, hogy tegye a tollat, ha az indulat urrá lesz felette. És föltétlenül elragadja az indulat azt, aki bányaiparunk rettentő torzképét látja. A magyar iparvállalatok alig tudnak nyers vashoz jutni és az állam benne van a vaskartelben. Az állam, amelynek egyedüli feladata a közjó szolgálása és előmozdítása volna, nyíltan szövetkezik a hazai ipar elnyomóival. A szénpiacot a kartell uralja, amely oly lelkiismeretlenül és kérlelhetetlenül bánik a fogyasztókkal, hogy a kereskedelmi és iparkamarák maguk fordulnak az államhoz segítségért. És mit tesz az állam? Megvesz néhány rossz bányát és miután csakhamar meg-

fogja irigyelni a kartell jó üzleteit, ő maga is be fog lépni a kartellbe. Bátran teheti. A magyar közvéleménnyel nem kell számolnia. Az nincs. Épen ezért lapunk szerény keretében minden eszközzel arra törekszünk, hogy a közönség figyelmét minden, ezen a téren fölmerülő visszaélésre felhívjuk és minden erőnkkel azon leszünk, hogy gazdasági életünkben egy szebb korszakot köszönthesünk. Lapunk a magyar bányászok lapja. Munkatársaink a magyar bányászok. Irányítást, adatokat azoktól kapunk, akik a való életből meríthetik azokat. Akiknek kellemetlenek lapunk rájuk vonatkozó közleményei, azok hassanak oda, hogy a fölmerülő panaszok orvosoltassanak. Ha nem fuj a szél, nem zörög a haraszt. Esztelenség a harasztot összegyűjteni és elföldelni, hogy ne zörögessen: évről-évre hull a lomb, amely mind harasztá válik.

A bányászat az állami budgetben.

Wekerle Sándor pénzügyminiszteri minőségében e hó 22-én terjesztette a képviselőház elé a jövő é. állami költségvetés előirányzatát. Minket természetesen első sorban mindazok a tételek érdekelnek, a melyek a bányászatra és a bányászattal kapcsolatos tételekre vonatkoznak. Lesz még alkalmunk ismételtén visszatérni és foglalkozni a költségvetéssel, a melynek számadatai nem csupán rideg számok, mert hiszen ezek legilletékesebb magyarázói az állam működésének. Ma csupán a pénzügyminiszter expozéjából azokat a részeket ismertetjük, a melyek a hazai bányászatot érintik.

Mindenesetre konstatálhatjuk, hogy a bányászatnak elég széles hely jutott az állam költségvetésében és ezt annál nagyobb meglepéssel és elismeréssel láthatjuk, mert maga a pénzügyminiszter ur is kijelenti, hogy ezek a tételek és különösen azok, a melyek az állami szénbányászatra vonatkoznak, az ez iránt megindított állami akció bevezetését képezik. Ez a kijelentés a legilletékesebb oldalról immár határozott garancia arra nézve, hogy az oly államférfiúi bölcs előrelátással megindított akció ép oly okszerűen, az ország általános közgazdasági érdekeinek megfelelőleg fog folytatottatni.

Wekerle Sándor pénzügyminiszteri expozéjában mindenekelőtt az állami vasgyárakkal foglalkozva, ezekre vonatkozólag a következőket mondta:

„Javulást vagyok képes konstatálni az állami vasgyárak és az azokkal összefüggő üzemek jövedelmezőségénél, a nagy befektetéseknek megfelelően. A kiadásokat itt 6.770.000 koronával emelem, ezzel

szemben azonban 7.040.000 koronányi bevételi többlet van előirányozva. Utalhatok e tekintetben a zárszámadási eredményekre. Míg 1905-ben vasgyárak és az azokkal összefüggő üzemek tiszta jövedelme csak 2.333.000 koronát tett ki, addig az 1907. évi zárszámadás szerint ez a jövedelem már 3.543.000 koronát emelkedett, míg ebben a költségvetésben pedig már 4 millió koronát meghaladó összeggel vannak előirányozva. Az életbeléptetett új kezelési és eljárási mód jogosítanak a a feltevésre, hogy ez a jövedelem tényleg be is fog folyni, sőt, ha tekintetbe veszem azokat jelentékeny beruházásokat, amelyekkel eszközöltünk és amelyeknek jövedelmezősége tulnyomó részben nem legközelebbi időben, hanem későbbi években fog megnyilvánulni, akkor igazán mondhatom, hogy méltán elvárhatjuk és megkívánhatjuk, hogy ezeknek üzemeknek tiszta jövedelme állandóan emelkedjék.”

Mi pedig hozzátéhetjük, hogy a jövőre nézve mindenesetre elvárjuk, hogy az állami vasművek semmiesetre sem lépnek be a *vaskartell lejártával* egy esetleg újonnan létesítendő kartellbe.

Az állami szénbányászatra vonatkozólag a pénzügyminiszter kijelentése következőleg szólott:

„Még egy ágazatról kell megemlékezni, pénzügyminiszterium üzemében lévő szénbányászatról. 5.460.000 koronával vettem fel, mintegy átfutó tételként megfelelő bevétellel ellensúlyozva, a szénbányászat szükségletét.

Azon nagyobb mérvű akció, amelyet szénterületek megszerzése, feltárása és beszerzése iránt megindítottunk, teljesen befejezettnek még nem tekinthető. Ami a megszerzéseket illeti, egy-két kisebb tétel hátra van ugyan még, bányatelepek megszerzése azonban mégis nagyrészt befejezettnek tekinthető. Nem így azoknak feltárása és több évre terjedő felszerelése. Ugy hogy ma nem is vagyok abban a helyzetben t. képviselőház, hogy e tekintetben részletes adatokkal szolgálhatnék, erre vonatkozólag csak a legközelebb előterjesztendő törvényjavaslatban fogok bővebb tájékoztatást nyújthatni. A t. Ház informálására azonban annyit már most konstatálhatok e helyről, hogy a megszerzett széntelepeknek olyan keretekben való művelése, amint az a tervezetben megállapított és amint a megszerzések, feltárások és felszerelések tényleg történnek, a közelebbi négy év alatt 20 millió métermázsza kőszénnek nyereséges előállítására képesít hennünket.”

Ismételtén alkalmunk volt kifejtetni álláspontunkat az állami szénbányászat további fejlesztése tárgyában. Mi ugyanis azt valljuk, hogy épen tekintettel az eddigi megszerzésekre, az állami akció jól felfogott érdeke határozottan megköveteli, hogy ezen eddigi megszerzésekkel kapcsolatban még további szénterületek megszerztessenek. És bizva azok szakismeretében, akiknek kezeibe ezen nagyfontosságú gazdasági kérdés le van téve, jogos a reményünk, hogy az állami szénbányászat az általunk is jelzett jó irányban fog fejlődni.

Bányászatunk az iparpolitikában.

A bányászat szerepét hazánk közgazdaságában megítélve, azt a sajnos igazságot kell megállapítanunk, hogy ez a nagyfontosságú gazdasági tényező távolról sem teljesíti azt a gazdasági szolgálatot, amelyre nemcsak hivatva van, de egészséges viszonyok között képes is lenne.

Az Európában előforduló érczek és ásványok — talán az egy platina kivételével — nálunk is kivétel nélkül megvannak. Nem oly mérhetetlen mennyiségben ugyan, mint hirdetni szeretjük, nem is mindig oly kifogástalan minőségben, mint — például a szénre nézve — óhajtanók; de megvannak. Csak birtokbavéve nincsenek. Vagy ha igen, oly aránylag csekély minőségben, hogy amiből kevésbé egaldott országok szorgalmasabban munkálkodó gyermekei tényleg milliókat szereznek, mi gyakran csak százezrekkel vagyunk kénytelenek beérni.

Hanyatlásról nem szólhatunk ugyan bányászati viszonyainkban, hanem igenis megrekedésről. Oly megrekedésről, amelyet az általános üzleti viszonyok egyáltalában nem magyarznak meg. Bányászatunk és kohászatunk termelése nem fedezi az ország szükségletét, nem termel többletet és a tőkék gyűjtését — amire pedig hazánknak oly nagy szüksége van — nem mozdítja elő. Bányászatunk gazdag anyaggal rendelkezik, de nem tudja kihasználni; kohászatunk saját bányaterményeinket sem dolgozza fel teljesen és itt is, mint külterjes mezőgazdaságunknál, gyakran az értéktelenebb nyersanyag megy külföldre, például vaskő alakjában, — és jut vissza szinitett vagy öntött nyersvas vagy iparczikkek alakjában.

Pedig ami a hazai bányászat és kohászat tudományos fejlettségét, sokoldalúságát és az egyes telepek magas színvonalát illeti, hát kevés olyan ország van, mely fölünk az elsőséget jogosan elvitatná. Ámde különösen itt tapasztalható az a jelenség, ami oly feltűnő sajátossággal jellemzi hazai iparunkat. Mert éppen csak *egyes telepek és vállalatok* állanak ily magas nívón, azok, amelyek erősebb részvénytársaságok kezébe vannak vagy a kincstáriak közül azok, amelyeknél az állam bőkezű volt a beruházásokkal. De az általános színvonal nemcsak hogy nem elég nagy, de hátározottan kicsiny.

Ezt az alacsony színvonalat sanyli az ország ipara. Mert hiszen a bányászatnak kellene szolgálatni az éltető anyagot számos oly iparág számára, amely nálunk ugyyszólván, még pályában van és tetemes népességet volna képes jövedelmezőleg foglalkoztatni. Ha e tekintetben csupán Ausztriával vonjuk meg a párhuzamot, a számok legvilágosabban mutatják nagy elmaradottságunkat.

Íme az összehasonlítás eredménye:

Bányászattal és kohászával foglalkozók:

Magyarországban	Ausztriában
66.665	143.076 egyén.

Adományozott bányatelkek

Magyarországban	Ausztriában
142.780	341.076 hold.

A bányászat és kohászat által létesített értékek:

Magyarországban	Ausztriában
85,898.000	236,886.658 kor.

Egy munkás évi termelésének értéke:

Magyarországban	Ausztriában
1335	1370 korona.

A Magyarországon termelt készárúk értéke így oszlik meg: szénre 44.8%, vasra 33.5%, aranyra 12.7%, ezüstre 3.2%, ólomra 0.8%, vaskénegre 0.7%, rézre 0.4%.

Ez az aránymegosztás élénk képét adja nemcsak bányászatunk, de egész közgazdaságunk alakulásának. Mert például, amíg 1868-ban az összes termelésnek majdnem harmadát az arany és ezüst adta, ez most egy hetedére süllyedt. A réz, amely 1868-ban az összes termelésből egy tizedet adott, most félszázalékra sem emelkedik. A vas 1868-ban és most is egy harmadát teszi az összes bányatermelésnek. A szén pedig, mely 1868-ban egy ötödét adta, most közel felét szolgáltatja.

Ámde e mellett ezek az adatok azt igazolják első sorban, *hogy tőkét bizony nem termelünk*, de termelésünk nem fedezi az ország szükségletét sem. Mert az áruforgalmi statisztikai adatok szerint *évi behozatalunk* a bányászat és kohászat termékeiben a következő: szén 32,384.941 korona; nyersvas, ón, ólom nyersen 13,018,520 korona; egyéb nyers fémek és ásványok 8,413.944 korona. Összesen tehát 53,817.405 korona.

Amennyiben itt nyersterményekről van szó, még talán örülhetnénk is ennek a behozatalnak, ha ugyanis vas- és fémiparunk virágzása követelné a behozatali pótlékot az értéktelenebb nyers anyagban. Ámde sajnos, hogy nem ilyen az állapot, mert ezekből a nyers termékekből előállítandó számos cikkre nézve még inkább rászorulunk a külföldre, mint a megfelelő nyers terményekben.

A bányászat mai állapotában a magyar iparpolitika nem támaszkodhatik erre a legfontosabb tényezőre. Ma csupán magáról a bányászatról szólva, nem akarunk kiterjeszkedni arra az anomáliára, hogy amidőn az összes állami és társadalmi működésnek oda kellene irányulnia, hogy iparos-állammá legyünk; amidőn az állam és társadalom, de különösen az állam részéről minden lehető megtesz arra nézve, hogy ipart teremtsünk, *akkor megtörténik az, hogy az iparnak életet adó két elem, a vas és a szén, mesterséges uton megdrágítatik.* Ez pedig oly fontos oldala a kérdésnek, amelyre még külön, igen nyomatékosan vissza fogunk térni.

Kereskedelmi és iparkamarák. *)

— Sivár bányászati viszonyok. —

A brassói kereskedelmi és iparkamarának 1907-ben a kereskedelemügyi miniszterhez intézett jelentése sivár képét adja a délkeleti erdélyi gazdasági életnek. Mi kizárólag a bányászati ipar terén lefolyt eseményekre térünk ki és megelégedéssel konstatálhatjuk, hogy a jelentés erre vonatkozó része oly lelkiismeretes hűséggel, szakavatottsággal és széles látkörrel készült, hogy melegen ajánljuk gazdasági életünk minden tényezőjének figyelmébe. Sajnos, ezt csak a jelentőkről mondhatjuk, de nem magáról a jelentés tárgyáról. Azok a panaszok, a melyek e jelentésben foglaltatnak, nemcsak a kamarai kerületnek a panaszai, hanem általános érvényűek és minden soruk, minden szavuk nekünk ad igazat. A brassói mezőgazdasági és malomépítészeti gépgyár és vasöntőde óriási károkat szenvedett az export-üzletben a kartelek miatt, a melyek a vasárakat oly rendkívül magasra csigázták fel. Nem mulaszthatjuk el hangsúlyozni, hogy szerencsétlen *állami vasműveink is a kartel verőfényében melegeznek.* „Ugyanazt a bádogot, — mondja a jelentés — a melyet a magyar vasgyárak Romániában 100 kgként 21 koronával árusítanak, itthon, az országban 100 kgként 36 koronával kell megfizetni, tehát 70 százalékkal drágábban. A magyar rúdvas is 30—40 százalékkal olcsóbb Romániában, mint idehaza. A magyar állami vasművek mindenekelőtt arra volnának hivatva, hogy azokat a gyárakat, a melyek gyártmányaikat a vámhatáron túl exportálják, az itthon szükségelt rúdvasat ugyanolyan áron értékesítse, mint a Romániába exportált mennyiséget. A múlt évben a magas vasárak mellett a rúdvasnak és lemezeknek hallatlan hiánya is megnehezítette az üzletet. Ezelőtt a vasművek a megbízásokat rendszeren 3—4 hét alatt foganatosították; a múlt évben ellenben gyakran 7—8 hónapig kellett a szállítmányokra várni.

Csak mellékesen jegyezzük meg, hogy a kartell egyik tagja a rimamurányi — az idén 30 százalék osztalékot fizet, a múlt évi 16 százalékkal szemben. Sapienti sat.

A vállalatok panaszkodnak, hogy az állami vasművek, így például a vajdahunyadi, a vasöntődék nyersvas szükségletét nem közvetlenül látják el, hanem mindenkor másodkézből engedik át, a mi a gyárost termelő képességében erősen hátráltatja.

Ugyanebben a jelentésben olvassuk, hogy az államtól legutóbb egy másik vállalat **hálára kötelező** módon gépeket kapott.“

*) Ebben a fejezetben a kereskedelmi és iparkamarák évi jelentéseit fogjuk ezután méltatni, hogy ily módon bányászati életünk fejlődését állandóan figyelemmel kísérhessük és megjegyzéseinket megtehessek.

Ime az állam gazdasági politikája! Tönkreteszi a magyar ipart vaskartelljével, de azért gépeket osztogat a látszat kedvéért, „hogy ne sirjanak.“

Csodálatos dolog, hogy bár nyerstermelő állam vagyunk, iparvállalataink éppen azért panaszkodnak, hogy a nyersterményeket, vasat, szenet stb. módfelett nehéz beszerezni.

Még nagyobbak a panaszok a szénhiány miatt. Ezen a téren a visszaéléseknek valóságos orgiája folyik. A mezőgazdasági gépgyár rendkívül sokat szenvedett a tüzelőanyag hallatlan hiánya miatt; *szenet és kox-ot Angliából kellett beszerezni.* A cementgyár szintén kénytelen volt szén-szükségletének tetemes részét Angliából igen drága áron fedezni és ugyanez az állapot áll fenn **még mindig a folyó évben (1908.) is.** A cementipart különben nagyon megnehezítette az államvasutak „fömlötte hiányos szállító képessége. Nem lehet eléggé élesen rámutatni azokra a hiányokra, — mondja a jelentés — a melyek ebben az irányban fennállanak és közismertek.“

„A tüzelőanyag hiánya miatt sokat szenvedtek a körkemence-téglagyárak is. Ezek eddig petrozsényi szenet vásároltak, a 10,000 kg.-os vágogant 156 koronájával franco Brassó. Ez gondosan megrostált daraszén volt, most rostálatlan szénért, a mely tele van palával és kövekkel, 260 koronát kell fizetni, így is a kötések daczára csak a szénbányák kegyelméből és jóakaratóból kaptak néha-néha egy kocsirakományt, úgy, hogy kénytelenek voltak angol szenet via Galatz 10,000 kgként 420 korona áron vásárolni, hogy dolgozhassanak.“

„Földrajzi helyzetünk bennünket a szilvölgyi szénmedencéhez köt, de Petrozsény, Lupény és Vulkán kartellbe léptek és az itteni vevőket felosztották maguk között. Mi egyszerűen ki vagyunk szolgáltatva annak a bányaműnek, amelyhez bennünket beosztottak. Kifogást tenni nem szabad még akkor sem, ha 30 százalék paláért, a mi nem ritkaság, 100 kgként 1 korona fuvardíjat kell hiába fizetnünk. Hallgatnunk kell, különben nem kapunk semmit! A versenyművekhez hiába fordulunk, onnan csak nyomtatott körleveleket kapunk, hogy nincs eladó szén. Így lettünk a petrozsényi és lupényi bányaművek rabszolgái, vagy kénytelenek vagyunk külföldi szenet venni, holott bizonyára elég szénünk van az országban, csak hogy éppen fel kellene azt tárni.“

Mindezekhez fölösleges kommentárt, fűznünk. Az adatokból mindenki leszűrheti a szomorú valóságot, a mely megdöbbentő képét adja iparügyeink könnyelmű intézésének.

Aluminium.

Ezüstfehér, rendkívül könnyű (2.64—2.70 fs.) fém, amely csak legujabban kezdi átvenni nagy szerepét, bár a fémipar terén már most is széleskörű használatnak örvend. Magával a fémmel és különösen ötvényeivel a gyakorlati életben számos helyen találkozunk. Az aluminiumbronz egyike a legkiválóbb réz-aluminium ötvényeknek, igen nehezen oxidálódik s a legtöbb reagensnek ellentáll. Hasonló szerepe van az aluminium sárgaréznek, bár ez könnyebben változik, azonban már a vörös izzásnál kalapálható és így igen könnyen feldolgozható. A Magnalium, az aluminium és magnezium ötvénye mindenki előtt előnyösen ismert, optikai tükrök, precízios készülékek, keréktengelyek, órákerek és más hasonló tárgyak készítésére használják. Ugyancsak előnyösen használják a gépiparban, az elektrotechnika terén és az automobiliparban. Még fontosabb szerepet töltenek be az aluminium sói és pedig a vegyipar, a drogipar, a textilipar terén, továbbá a földművelés terén is. A kohászatban szintén igen érdekes és nagyfontosságú használhatósága van: (Thermit.)

Az aluminiumipar terén jelenleg egy nemzetközi kartell uralkodik, amely Brüsszelben székel. E kartellnek legnagyobb erőssége a franciaországi és grönlandi bányákban van. — Hazánk e téren alig szerepel, vagyis jobban mondva egyáltalában nem szerepel. Összesen néhány vagon mennyiségű nyerstimkővet a gróf Schönborn-féle beregmegyei bánya termel.

Lássuk ezzel szemben, hogy mit érhetne el hazánk ezen ipar terén. Kisebb mennyiségben a kaolinföld hazánk számos vidékén ismeretes, azonban legfeljebb faedények és padlók surolására használják. De nem ezekkel akarunk foglalkozni. A Biharhegységben Remez környékén a legfontosabb aluminiumérc, a Bauxit oly nagy mennyiségben és oly kiváló minőségben található, hogy egy esetleg itt létesítendő bányászat több nyersanyag fölött rendelkezne, mint az egész kontinens többi bányái együttvéve. A telepek 15—20 méter vastagságúak és az érc mennyisége még így feltáratlanul is meghaladja a 200.000 m³-t. Az érczek között nem ritka az olyan, amely 77, sőt 80% aluminiumoxidot tartalmaz. A kolozsvári vegyiskérleti állomás 1903-ban közölt elemzési adataira megjegyezte, hogy „a vizsgált ásvány összetétele a bauxitéhoz áll közel azzal a különbséggel, hogy a bauxitnál több aluminium- és vasoxidot tartalmaz.”

Csakis hazánk mostoha közgazdasági viszonyainak tulajdonítjuk azt, hogy a vidéken még nem folyik élénk és nagyarányú bányászkodás és hogy hazánk általában e téren annyira el van maradva. Mi egy új kérdést vetünk fel, az aluminiumkérdést és már előre is sietünk megjegyezni, hogy ez nemcsak bányászati kérdés lesz, hanem általában közgazdasági kérdés. Mert nemcsak a bányászat, kohászat és a hazai ipar van ez ügyben érdekelve, hanem még a földművelés is. És hogy már előre is beállithassuk a kérdést, röviden vázolni fogjuk az aluminiumérc feldolgozását. Ezeket ugyanis többnyire kénsavval kezelik (tehát fellendül a kénkovandbányászata és a kénsavgyártás) az oldatot nátronluggal kezelve gipsziszapot nyerünk, amelyet minden mezőgazda előnyösen felhasználhat földje

jávitására. A timföldhidrát az oldatban marad. A maradék elsőrendű tűzállóanyag. Az égetett timföld már kész árucikk.

Bányászok érdeke.

— A sójövédéki mázsatisztek sérelme. —

Székésvárosunkban a közelmúltban az államnak, mint vállalkozónak, munkásosztályai gyűlésre jöttek össze, hogy anyagi érdekeik felett tanácskozva, helyzetük javítását a kormánytól egyesült erővel kérelmezzék. Voltak tanárok, pénzügyi tisztviselők, erdészek, telekkönyvvezetők, voltak utmeszterek, altisztek, szolgák és kisegítő szolgák és mindmegannyi memorandumot nyújtott be, amelyekben felsorolt kívánságaik kevésbé teljesültek is. Az ország bányatisztviselő kara azonban mélysegesen hallgatott, dermedt álomba merülve várta és várja, Isten irgalmából, a jó szerencsét! Ugy látszik, ez a jó szerencse az éj homályában késik, bizonyára azért, mert a *bányásznak ezideig nem volt szószólója*. Nem volt egyszóval bányászt védő organum, mely a bányatisztikart letargikus álmából felébresztette volna.

Védőorganum alatt természetesen mást, mint sajtóorganumot, bányászszaklapot nem érthetünk, amiből aztán következik, hogy a tespedést előidézte az, hogy bányászujságunk ezidőszerint nem volt.

Mióta azonban A Bánya megindult és zászlót bontott, programot adott, azóta a bányásztisztviselők reménye pozitív alakot öltött és most már lapjuktól méltán elvárják, hogy az a szunynyadó erőket felébresztve, a bányászokat szervezni és a cselekvés mezejére szólítani fogja.

Erre annál inkább égető szükségünk van, mivel épen a bányásztisztikarnak bajait épen a legilletékesebb körök vagy nem ismerik, vagy pedig nem törődnek a bajokkal.

A Bánya tehát szóhoz juttatja a bányásztisztviselőket is és ezek között a legmostohábbak szavait is tolmácsolva, eljuttatja az illetékes körök fóruma elé. A bányásztisztviselői kar legmostohábbjai a *kincstári sóbányáknál működő mázsatisztek!*

A mázsatisztek tudvalevőleg a sójövédékhez tartoznak és a bányák körül igen terhes és felelősséggel teljes tevényt végeznek. A mázsatiszteknek tulajdonképpen éjjel-nappal talpon kell állniok, mert a sótermelés már reggeli három órakor kezdetét veszi és akkor már a vagonokat meg kell térhelni, máskülönben a közérdek, a késedelmes sószállítás révén kárt szenved. A *mázsatiszt* lelkiismeretes eljárása a kincstárt százezrekre rugó károktól mentesíti, ami csakis a mázsatiszt megbízhatóságának köszönhető. A mázsatiszt teendője tehát a termelésnél alkalmazott tisztviselők teendőit kiegészíti,

miért is a mázsatiszt méltán igényt tarthatna azon kedvezményekre, amelyekben a sóbányászat tisztviselői részesülnek. A gyakorlatban azonban nem úgy van ám! A mázsatisztek sok olyan kedvezménytől el vannak zárva, melyek a sóbányászt megilletnék.

A mázsatisztek legfájdalmasabb sérelme az, hogy ők, habár a bányába dolgoznak, a jutalékból mégis ki vannak zárva.

Jogtalan és igazságtalan a mostani rendszer, mely a sójövédéki alkalmazottakat a jutalékból kizárta, mert, habár a bányatisztviselő a pénzügyminisztérium más szakosztálya alá tartozik is, mint a sójövédéki mázsatiszt, mindazonáltal ne feledjük, hogy ők is a bányáknál dolgoznak és hogyha a bányaszámvevőség minden tagja osztályrészt kap a jutalékból, akkor a bányán dolgozó mázsatisztek is joggal igényt formálhatnak a kiérdemelt jutalékokra.

Mi, mint a bányászok organuma, nem fogunk lankadni követelni, hogy a mázsatisztek jutalékrendszere is mielőbb rendeztesse. Természetesen úgy kell ennek történnie, hogy a bányatisztviselők érdeke csorbát ne szenvedjen.

BÁNYÁSZATI HIREK.

— **Közgyűlés.** Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület évi rendes közgyűlését vasárnap d. e. 10 órakor tartotta a Tudományos Akadémia üléstermében. **Teleki Géza** gróf v. b. t. t. elnök megnyitó beszédében utalt a bányászatnak egy újabban elharapózó, káros jelenségre: a bányaalapítási lázra. Magyarország — ugymond — sajnos, az újabb időben a bányaalapítás terén a külföld előtt egész svindlihelynek van minősítve. Ennek a főoka az, hogy nem szakemberektől kéri a tanácsot, hanem olyanoktól, a kik a maguk érdekeit tekintik tisztán és ezáltal hitelünket a külföld előtt tönkre teszik. Fölhívja az egyesület tollforgató tagjait, hogy a napi sajtóban szelöztessék ezeket a dolgokat és figyelmeztessék a nagyközönséget, hogy a szakértő emberekhez forduljanak.

Ezután **Gálócsy Árpád** titkár számolt be az egyesület mult esztendői működéséről.

A hivatalos program letárgyalása után **Münich** főtanácsos állott fel szólásra és a kormány új ipartörvénytervezetéről beszélt. Javasolja a közgyűlésnek, írjon fel **Kossuth Ferencz**hez, hosszabbítsa meg a tanulmányozásra engedélyezett időt, hogy legalább is egy félév állion rendelkezésére a egyesületnek, a mely alatt a tervezetet a vidéki osztályok külön-külön bőven megvitathatják.

Déry Károly azzal az indítvánnyal toldotta meg **Münich** indítványát, hogy a kormányhoz egyáltalán olyan kérelmet intéz, hogy a bányászatot és kohászatot érdeklő törvényjavaslat ne lásson addig napvilágot, a míg a szakkörök ahhoz hozzá nem szólnak, amíg a véleményüket ki nem kéri.

Gálócsy titkár **Aradi Viktor** geológus indítványát perjesztette elő. Az indítvány nyomán élénk vitatkozás

támadt, a melyben többen vettek részt, melyet a választmányoknak adtak ki bővebb tanulmányozás czéljából.

Végül megejtették a választásokat. Elnökké újra egyhangulag gróf **Teleki Géza** titkos tanácsost választották; alelnökök: **Graenzenstein Béla** titkos tanácsos, **Farkas István** és **Andreics János** lettek. Titkárrá választott meg: **Gálócsy Árpád**. Pénztáros: **Gáger Emil**. Ellenőr: **Vaina Miklós**. Ügyész dr. **Balkay Béla**. Könyvtáros: dr. **Szeőke Imre**. Számvizsgálók: **Farkas János**, **Marschalkó Richárd**, **Stubenfall Guidó**. Pótszámvizsgálók: **Dezsényi Gyula** és **Vida Jenő**. A választmány tagjai lettek **J. Budapestről** **Aradi János**, **Déry Károly**, **Lázár Zoltán**, **Mály Sándor**, **Pauszperl Károly**, **Reimann Lázár**, **Remenyik Lajos**, **Szende Lajos**, **Tavi Károly**, **Topscher Samu**, **Wahlner Samu**, **Wahlner Aladár**, **Zenovic Gusztáv**. **2. Vidékről:** **Allender Henrik**, **Bene Géza**, **Eizele Gusztáv**, **György Albert**, **Hönsch Árpád**, **Martiny István**, **Neubauer Ferencz**, **Reitzner Miksa**, **Schröder Gyula**, dr. **Schwartz Ottó**, **Stépán Miksa**, **Singer Bálint**, **Zsigmondy Árpád**.

— **A Rimamurányi vasművek osztaléka.** A Rimamurányi—Salgótarjáni Vasmű Rvt. igazgatósága október 26-án tartja meg mérlegmegállapító ülését. Az 1907—908. üzletéyre — mint már megirtuk — előreláthatólag 30 koronás osztalék kerül kiosztásra.

— **A fiumei petroleum-finomító fióktelepei.** A petroleumkartell a mult évben megszűnt s azóta meglehetősen éles versenyharc fejlődött ki a finomítók között. A gyárak egyrészt üzemük modernizálásával s másrészt terjeszkedéssel igyekeznek az alacsony árak kedvezőtlen hatását egyensúlyozni. Most arról értestünk, hogy **Fiumei Kőolajfinomítógyár r.-t.** Zágrábban nagyobb szabású finomítótelep létesítésére kért engedélyt. A Medroszák patak régi medre és a vasuti pálya között iparvágányt is létesítenek. Hir szerint e társaság **Oderberg**ben levő telepét is kibővíti és modernizálja mintegy 1 millió korona költségen. Valószínűnek tartjuk, hogy vállalat a zágrábi finomító felállításával főleg a daniczai gyár éles versenyét akarja megtörni s jórészt elveszett délvidéki pozícióit visszaszerezni.

— **Az amerikai gazdasági helyzet.** Az amerikai gazdasági élet kezdi kiheverni a mult év október havában lezajlott válságot. Különösen a vasipar helyzete javult s ebben nagy része van a vasutépítkezéseknek. Az amerikai vasuttársaságok éveken keresztül csak a jövedelem fokozására törekedtek s a beruházásoktól idegenkedtek. Most azonban már elkérülhetetlen az alépitmény kicserélése, új kocsik beszerzése, régiak kijavítása. A vasuti műhelyek újra kinyitak s ha még nem is dolgoznak teljes erővel, kilátás van rá, hogy az összes vasuti műhelyekben nemsokára teljes erővel fognak dolgozni. A vasutak 30.000 új kocsit rendeltek, ezenfelül óriási mennyiségű aczélra van szükség, mert a fatalpákat ki akarják cserélni aczéllal. Az amerikai vasutak hossza 400.000 kilométer s ha most mindenütt ki akarják cserélni a talpákat, el lehet képzelni, hogy a vas- és aczéliparra milyen idők várnak. A vasuti beruházások az építési tevékenységet is fokozzák. Amerikában olyan házak épülnek, ahol a közfalakat vasvázákából építik s a vaspilléreken nyugszik a ház s a tégláépitmény csupán mint választófal szerepel. Például **Newyorkban** az **Equitable Life Insurance** olyan óriási palotát épít, amelynek vasváza másfélmillió dollárba kerül. (Budapestről most

van elvonulóban ez az intézet.) Amerikában a vasúti személykocsikat, sürgönypóznákat aczélból építik. Ebből az következik, hogy az aczélipar nagy fejlődésnek néz elébe. Az egyes iparágak fejlődése a trösztök alakítását eredményezi. Így például az amerikai aczéltröszt, amely az amerikai vasművek felét egyesíti magában, többi független vasművekre nagy vonzóerőt gyakorol. Ellenőrizhetlen hírek szerint legközelebb a Republic Iron and Steel Co. is belép az aczéltrösztbe. Ennek a társaságnak 48½ millió dollár az alaptőkéje s hatalmas vas- és kőszénbányáival nagy erőssége lesz az aczéltrösztnek. Közgazdasági szempontból természetesen nem valami öröndetes jelenség a trösztök terjeszkedése, amelyek megbónítják az egészséges versenyt s kisebb vállalatok fennállását s további fejlődését veszélyeztetik. A trösztök elleni harc most az elnökválasztást megelőző mozgalmas időkben kissé elcsendesedett s kérdés, hogy az új elnök uralma alatt újból megindul-e a trösztök elleni háború. Ez a nagy fellendülés új munkaalkalmakat teremt és el lehetünk készülve a kivándorlás újabb emelkedésére, mihelyt az amerikai telepeken ismét megindul a munka.

— Bányatermelés Ausztriában 1907-ben.

Az Ausztriában bányaproductumok összértéke 1907-ben 294·98 millió korona, ami a múlt évi eredményhez képest 33·86 millió korona többletet jelent. Az emelkedés 13%. A kohótermékek összértéke ebből 132·80 millió korona. 14·85 millió koronával több mint a tavalyi termelés. A tisztán bányászati értéke a bányatermelésnek, amit megkapunk, ha a termelés nyers összértékéhez hozzáadjuk a termelt kokszt és briquet mennyiség értékét, ebből azonban levonjuk a kokszt és briquet termeléshez szükséges kő és barnaszén értékét. Ausztriában 372·71 millió korona volt.

(+ 40·10 millió.)

Ezen összeg következőképen oszlik meg a koronartartományok között

Csehországra esik 178·87 millió, Stíriára 60·77 millió, Sziléziára 59·96 millió, Morvaországra 37·89 millió, Felső-Ausztriára 2·81 millió, Salzburgra 1·51 millió, Tirolra 1·22 millió, Alsó-Ausztriára 1·10 millió kor. stb.

Az elszállított kőszén értéke 129·49 millió korona volt, a barnaszéné 125·52 millió korona. A kőszénbányákban 69·995, a barnaszénbányákban 56·326 munkát dolgozott; az összes osztrák bányákban 148·493 ember.

Ezen adatok élénken illusztrálják, hogy az osztrák bányáipar javarészt *szénbányászattal* foglalkozik és hogy a legtöbb bányamunkás is a szénbányákban keresi kenyerét.

A napfényre hozott vasércz értéke 21·91 millió korona (7·45%), ólomérczek értéke 5·42 millió kor. (1·84%).

Szép számok ezek. A kifejlett kultúra és vagyonosság kifejezői.

— A gyertyánligeti vasgyár beszüntette a diszontvény-gyártást. A gyertyánligeti Brattmann-féle vasgyár tudvalevőleg ingyen került az állam kezébe a mostani tulajdonos birtokába. A vállalatnak azonban ennek dacára panasza van, amennyiben azt szeretné, ha az állam megjavítaná a gyártól a vasúthoz vezető rosszul kövezett utat. Hogy kérésének nagyobb nyomatókat adjon, a cég beszüntette a diszontvények gyártását azzal az indoklással, hogy ezek a cikkek nem bírják ki a rossz uton való fuvarozást.

TŐZSDEI HIREK.

Már a múlt hét eleje óta kedvetlen hangulat került felszínre az értéktőzsdén s azt a legutóbbi napok eseményei egyre táplálják. A bolgár-török konfliktus meglehetősen izgatja a spekulációt, mert attól tartanak, hogy abból további komoly fejlemények bontakozhatnak ki. Az oroszországi kolera terjedése Párizsban kedvetlenséget idézett elő, minek folytán az orosz ipari értékek, s ennek hatása alatt az orosz járadékok is csökkentek. A berlini tőzsdén a marokkói kérdés megítélése okozott lanygulást s így aztán a bécsi értéktőzsde irányzata is gyengült. A nyugati tőzsdék jelentései tehát könnyen érthetőleg nálunk szintén üzletelenségre vezettek. Már az előtőzsde gyengén indult s mindössze a két hiteirészvény, az Államvasut és Déli vasut — utóbb javult áron — került forgalomba. A déli tőzsde hasonlóképpen igen csendesen folyt le, de az irányzat alapján véve tartott maradt. A helyi piacz valamivel több figyelemben részesült s leginkább Fegyvergyár, Beocsin és Danubius állottak előtérben.

— **A fémárak.** Utóbbi időben a párizsi és new-yorki értéktőzsdén hanyatlatlottak rézbányaártek s ezzel kapcsolatban a rézpiacz irányzata is kedvetlen. Az ön-árak szintén gyengültek, míg az ólom és horgany drágult. Az árak a következők: Finom vörösréz 160 kor. Banca, Billiton és Straitson 326 korna. Bárányón 320 korona. Hohenlohe horgany 54 korona, selmeczi nagy nagybányai ólom 43·50, Antimon Regulus 78 korona.

— **Az amerikai vaspiacz.** Newyorkból jelentik: Az Iron Age szaklap írja a küszöbön álló választásokra való tekintettel a nyersvaspiaczon vevők egy része várakozó magatartást követ. A déli- és a csendes-tengeri partvidéken lakó vevők azonban bádogcsövekben és drótban már most fedezik szükségletüket. Az 1909 évi szállításra nyersvasüzlet annyiban jelentéktelen, amennyiben az árakat túl magasaknak becsülik. A déli termelők nem hajlandók változtatni az eddigi árakon, amelyek mellett kedvező eladásokat kötöttek, a keletiek pedig emelik az árakat. Sinekben a múlt héten kisebb rendelések történtek. Építőaczel iránt meglehetősen kereslet mutatkozik. A csögyárosok a jobb nyersvasakkal kapcsolatban egy dollárral emelték jegyzéseiket.

— **A nyersolajárak emelkedése.** A nyersolajkészletek jelentékeny apadása és ezzel szemben az erőteljes kereslet, mely a nyersolaj-piaczon kifejezésre jut, jelentékenyen megjavította a nyersolajnak utóbbi időben meglehetősen ellanyhult árait. Azonkívül a nyersolajtermelők körében az a hír is elterjedt, hogy a magyar királyi Államvasutak is tervbe vették a magyar vasutakon a kőolajfűtés részleges behozatalát, melyre nézve a nyersolajtermelők szövetségével a tárgyalásokat is megindították.

— **Az ipari tevékenység újra élődése Amerikában.** A nagy túltengés az ipari termelésben a múlt években meghozta a természetes következményeit. A reakció bekövetkezett. Virágzó iparvállalatok beszüntették a mun-

kát. A munkások legnagyobb része munka nélkül lévén vissza is vitorlázott az ó-hazákba. Amerika azonban gyorsan kiheverte a nagy gazdasági válság bajait és amint jelentik, a vállalkozási kedv és a gazdasági tevékenység régi erejével éled fel ismét. Többek között a szénbányászat Marylandban és West-Virginiában virágzásnak indult és a két államnak szinte valamennyi bányája üzemben van. A kereslet oly nagy, hogy a vasutak a szénvonatok szaporítása miatt a személyzetet is szaporították és mindamellett nem tudnak eleget tenni a felek kívánásainak. Vaggonhiány van. Monangaliban száz kokkályhát helyeztek ismét üzembe és így a munkájukat veszített kőmunkások ismét visszatérhetnek eredeti foglalkozásukhoz. Ugyanígyan értelmű jelentés szól az Unio legnagyobb kőtelepéről, melyen valamennyi kályhát üzembe helyezték, sőt a legrövidebb idő alatt meg is szaporítják a kályhák számát. West-Virginiában szinte az összes üveggyárak megkezdték munkát és ha a fellemdülés úgy folytatódik — pedig az ellenkezőre semmi ok sincs — akkor egy hét múlva nyoma sem lesz a gazdasági válságnak.

— **A m. kir. államvasutak vonalai mentén fekvő köszénbányák heti szénforgalma.** A magyar kir. államvasutak vonalai mentén fekvő köszénbányák a szeptember hó 6-ától szeptember hó 12-éig terjedő héten hat munkanap alatt összesen 10,931 kocsirakomány szénét adták fel; 155 kocsirakománnyal többet, mint az előző héten és 497 kocsirakománnyal kevesebbet, mint a múlt év hasonló (IX/8-tól IX/14-ig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1821 vasutkocsit raktak meg, 25 kocsival többet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

A magyar királyi államvasutak vonalai mentén fekvő köszénbányák az augusztus hó 30-ától szeptember hó 5-éig terjedő héten, hat munkanap alatt, összesen 10,776 kocsirakomány szénét adták fel; 843 kocsirakománnyal kevesebbet, mint az előző héten ellenben 498 kocsirakománnyal többet, mint a múlt év hasonló (IX/1-étől IX/7-éig) időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1,796 vasuti kocsit raktak meg, 140 kocsival kevesebbet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

TUDNIVALÓK.

— **Természetes vagy mesterséges salétrom.** A norvég storthing nemrég azt az ajánlatot tárgyalta, mely a Tyen-folyónak Ardal községig terjedő szabályozására vonatkozik. A szabályozás 60.000—70.000 HP. kihasználását teszi lehetővé. Ezen rendkívüli mű létesítésének érdekében a Badische Anilin und Sodafabrik, az Elberfelder Farbenfabriken és Aktiengesellschaft für Anilinfabrikation egyesültek. A rendelkezésre álló összes vízerőket a légköri levegő nitrogénjének salétromgyártásra való felhasználására fordítják. Ebből kifolyólag aktuálissá váltak ismét azok az irányzatos híresztelések, hogy a chilei salétromtelepek rövidesen kimerülnek. Persze a szaksajtóban is élénk vita folyik a kérdéssel, míg most a L'Engrais című szaklap kijelenti, hogy erről a legpesszimistikusabb számítás szerint sem lehet szó hetven év leforgása előtt. Az említett lapban ugyanis Bertraud bányamérnök a chilei kormány által rendelkezésére bocsátott és a legújabb méréseken alapuló adatok nyomán megállapítja, hogy feltéve azt, hogy eddig felfedezett salétromtelepeken kívül ujakra nem akadnak és a telepek egy-egy négyzetkilométerre számított 90.000 tonna helyett csak 60.000-et tartalmaznak a készlet még mindig 220 millió tonna. Feltéve továbbá, hogy a fo-

gyasztás évenként 50.000 tonnával emelkedik, mindaddig míg az 5 millió tonnát eléri, akkor 47 év múlva Chile még 87 millió tonnából álló készlettel fog rendelkezni, amely csak további 12 év múlva, tehát 1972-ben apadna ki. A számítás azonban csak a minimumra vonatkozik, mert abban az esetben például, ha a fogyasztási többlet csak valamivel kisebb lesz, úgy a salétrom-készlet egy évszázadig, vagy még tovább is kitart. Tekintetbe kell venni továbbá, hogy mindig újabb és újabb telepeket tárnak fel, másrészt, hogy az ugynevezett caliche, amely Chilében óriási mennyiségben áll rendelkezésre, 15 százalék salétromot tartalmaz. Mindezeket figyelembe véve kitűnik, hogy Chilének még mintegy 1000 millió tonnából álló salétromkészlete van s még bizony jó ideig teljesen alap nélküli a készletek rövides kifogytatól való félelem. Ezek szerint ok sincs arra, hogy a természetes, olcsóbb és hatásában kedvezőbb chilei-salétromot más mesterséges nitrogén vegyületek kiszoríthassa.

Szerkesztői üzenetek.

A. V. Déva. Felhívjuk figyelmét lapunk mai számában sok olyat talál, aminek hasznát veheti.

S. H. Brassó. Az indítvány ellen egyesek igen hevesen kikeltek, ami érthető és előre látható volt. D—y azt a merész nyilatkozatot közzéadta, hogy a hazai szénbányászat már most is túl fejlett és nem tudja termelését kellőképpen értékesíteni. Ilyen kijelentéseket persze csak Magyarországon lehet tenni, ahol a közönség a szénkérdésről csak annyit tud, hogy a szén fűtésre való. Volt alkalmunk egyesekkel négyesemközt is beszélgetni. Azt mondják, nem bánják, hogyha fejlesztik is a lignitipart, de ez a fejlődés csak az ipari fejlődést követi. Vagyis ők úgy képzelik: egy iparvállalat, egy bánya, újra egy iparvállalat és újra egy banya stb. Ez azonban nem tántorít el bennünket célunktól.

D. Budapest. Felhívjuk becses figyelmét a brassói kereskedelmi és iparkamara évi jelentésére. A szegedit bizonyára ismeri már. Legközelebb a pécsire kerül a sor.

A. V. Kérjük a „Revue der petrole“ 17—18. számát.

Pályázatok.

Szállítás: Kavics. A mád—stoósz. szépespataki állami út 13.008—102.382 km. szakaszán az 1909. és 1910. években teljesítendő kavicsszállításra október 7-én d. c. 11 órakor Kassán az államépítészeti hivatalnál versenytárgyalás lesz. Bónatpénz 5 százalék. Feltételek a kassai m. kir. államépítészeti hivatalnál.

Szállítás: Petroleum. Az állami ménesbirtokok, gödöllői koronauradalom stb., továbbá az állami ménes- és ménestelepparaucsnokságok jövő évi 86800 kg. petroleum szükségletének biztosítására november 4-én délelőtt 11 órakor a földm. minisztériumban (I. em. tanácssterem) versenytárgyalás lesz. Bónatpénz 1800 korona. Feltételek (III. em. 121. sz.) és a mezőhegyesi ménesbirtok-igazgatóságnál.

Felhívás az ércztermelőkhöz !

Egy érczkereskedő cég felhívja a magyarországi ércztermelőket, hogy a következő táblázatot tájékoztatás céljából töltsék ki és küldjék be a kiadóhivatalhoz.

N é v	Lakhely	Az eladandó érc minősége	Mennyisége	Vasuti állomás	Mennyit szállíthat havonta

**SZIVÓ GÁZ
BENZIN
MOTOROK ÉS
LOKOMOBILOK.**

**BRÜNN-KÖNIGSFELDI
MOTOROK**

FAMEGMUNKALÓGÉPEK

**= EGYED-
ÁRUSÍTÓ ABELES EMIL BUDAPEST
V. VÁCI-UT 14.**

TELEFON 98-32. SÜRGÖNYGIM: BARSEL

**Összes famegmunkáló gépek
és egyéb gyári berendezések.**

Dus érczbánya
zárt kutatómánnnyal lefoglalva

==== **eladó.** ====

Bővebbet: **Magdolna-u. 12. I. 14.**

GÁLOCSY és BÁNÓ

bánya-, kohó- és gépészmérnöki irodája
BUDAPESTEN,
VERES PÁLNÉ-UTCA 3. • Telefon 739.

Elvállalja az összes bányászati, kohászati, gépészeti, gyáripari, fűtési és tüzelési berendezések tervezését és kivitelét.

Elvállalja a bánya és kohótermékek **vegyelemzését**, és gyakorlati megvizsgálását és **szakértői véleményt** ad azok értéke és felhasználhatósága felől.

Gőzgépek **indikálását**, általában gépek, kazántelemek, tüzelések, fűtések, bányá- és gyári berendezések **megvizsgálását**, esetleg azok **reconstructióját**.

Meglévő telepek, gépek, berendezések **időnkénti vagy állandó szakemberi felügyeletét.**

Képviselet: a **Grison-féle** kerekeket, a **Bánó-féle** szab. vízcsöves kazánokat, a **Gálocsy- és Terányi-féle** szab. gázfejlesztő készülékeket.

Világra szóló magyar találmány!

(szabadalmi igénye 6437 védjegye 17.823.
belajstromozva.)

A természettudomány legújabb vívmánya folytán a haj, szakáll, bajuszszálak magvát képező anyagnak felfedezése alapján készítve. A „Hajvédő Sámsonid“

a hajhullást megszünteti.

A „Hajtermő és növesztő Sámsonid“ néhány heti használat után; az utasítás betartása mellett a legöregebb egyén teljesen kopasz fején

a haj természetét előidézti,

a ritki: rövid hajat pedig dus sűrűvé teszi és igen

hosszúra megnöveszti.

Ugy: az a hatása a bajusz és szakállra nézve is.

Jó eredményéről a feltaláló kezeskedik.

Ára a rendkívül becses hajmagvakat tartalmazó „Hajtermő és hajnövesztő Sámsonid“-nak, kenőcs vagy folyadék (hajszesz) alakjában 20 korona. A „Hajvédő Sámsonid“ ára 10 korona.

Kapható postai úton, valamint viszontelárúsítók részére kizárólag a feltalálónál és egyedüli készítőnél **Dr. Hollósy Istvánnál**, Budapest, VII., Szérvetség-utca 28/b, ahonnan levélbeli megrendelésre helybeliek részére a Sámsonid külön díj felszámítása nélkül házhoz szállítatik. Helybeliek részére kapható még **Török József Király-utcai** és operai gyógytárban s minden nagyobb gyógytárban, drogueriában és **budapesti fodrászok** raktárszövetkezetében VII., Csengeri-utca 15.

Hogy ezen valóban csodaszer a hajtermést előidézti, még a legöregebb egyének teljesen kopasz fején is, álljon itt a következő elismerő-levél:

Tekintetes Hollósy István urnak, Budapest.

Ezelőtt harmincz évvel, igen sűrű hajamat egy ásványvízfürdő kurájának hosszabb használata folytán teljesen elvesztettem pár hét alatt. Mult év végén jutottam hozzá az Ön által feltalált hajtermőhöz. A „Hajtermő és növesztő Sámsonid“ használata folytán ma már 43 cm. hosszú, gesztenye-barn: és vastag hajfonatom van s remélem, hogy 78 éves korom dacz: a visszanyerem egy méternél hosszabb hajamat.

Budapest, 1908. július 10.

Tisztelettel **Özv. Klein Henrikné.**

A fenti levélben foglalt tények valóságát és az aláírás hitelességét mi alulírottak, kik a 78 éves nálunk lakó uriaszonyt évtizedek óta ismerjük, igazoljuk.

Özv. Reiznerné, Flesch Berta, Flesch Lipót,
(VII. kerül: Izabella-utca 23. sz. a.)

Tekintetes Dr. Hollósy István urnak,
Budapest.

Ezennel igazolom, hogy nagyanyám: Özv. Klein Henrikné ezelőtt teljesen kopasz volt. a mióta csak én ismerem. És ma már a Sámsonidnak néhány hónapi használata után dus hajzattal bír.
Aradon, 1908. szeptember 10.

Klein József, ékszerész és látszerész
Andrássy-tér 17. szám.

Bányavasut

alkatrészeit, u. m. bányasíneket kötőszerekkel, váltókat, korongokat, csillekerékpárokat, bányacsilléket, felépítményi szerszámokat; továbbá lokomobilokat, kazánokat, körszivattyukat, furóacélt, daruk, czölöpverők, siklók stb. stb.

használt és új állapotban előnyösen szállít

KOHN A. M.

BUDAPEST, V., Váci-ut 16. szám.

ENTREPRISE DES POMPES FUNÉBRES

Első Erzsébetvárosi Temetkezési Vállalat

PODLUSSÁNYI JENŐ

BUDAPEST, VII., DOHÁNY-UTCZA 100. SZÁM.
IZABELLA-UTCZA ÉS SZEGÉNYHÁZ-TÉR sarok.

Rendez egyszerű és díszes temetéseket a legjutányosabb árban.
Művirág-koszorúból nagy választék.

Telefon 53 70.

Telefon 53-70.

SZABADALMI

és védjegyjoltalom kieszközlése az összes
kultúrállamban

ÁDLER MIKSA okleveles gépészmérnök
hites szabadalmi ügyvivő

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 51,
Telefon 106-55. Telefon 106-55.

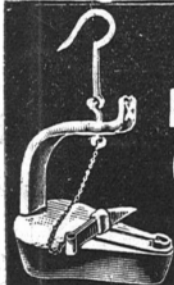
ÁLDOR SZIGFRID

Magyar mélyfuró vállalata.

BUDAPESTEN, VI., Liszt Ferencz-tér 14. sz.

Elvállal sima és mélyfurásokat szén, petroleum, víz, káli és ásványok után kezeleggel bármily mélység tekintetében és bármily rendszer szerint, esetleg és e edéssel is.

Expertizek, közbenjárás vételeknél és eladásoknál.

PIUS PIRINGER
BÁNYA ÉS ALAGÚT-LÁMPAGYÁR
GRAZ, Strauchergasse 16. A

ajánlja eddig felülmulhatlan gyártmányait.
Viszontárúsítóknak kedvezmény: Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Roessemann és Kühnemann

KOPPEL ARTHUR-féle vasutak.

PRÁGA, BÉCS, BUDAPEST, LEMBERG, ZÁGRÁB
VI., Váci-ut 113—115. szám.

Reskenyvágányu bányaszállító berendezések
gyártása és tervezése.

Bányacsillék minden nagyságban és kivitelben

**Sodronykötélpályák,
függővasutak,
mozdonyok.**

== Költségvetések és katalógusok ingyen. ==

DEUTSCH
BERTALAN

CHAMOTTE és AGYAGÁRU-GYÁR R.-T.

Gyár: K Á L N Ó.
LOSONCZ mellett (Nógrád m.)

Vezérképviselet és iroda:

Közp. Kereskedelmi és Iparbank r. t. áruosztálya
Budapest, V. ker., Váci-körut 26. szám.

Főelárusítás és raktár:

ELKÁN és BOSSÁNYI
Budapest, VI., Sziv-utca 61. és 67.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB GYARA.

Szállít minden czélnak megfelelő

tűzálló chamotte anyagot

külföldi gyártmányokkal egyenrangú minőségben.

BARTOS ZOLTÁN FÉM ÉS BADOGÁRU GYÁRA
BANYAFELSZERELÉSEK OSZTÁLYA
BUDAPEST VI., ARADI UTCZA 60

ARJEGYZÉK INGYEN ÉS BERMENTVE